

АФРИКА И ИНДИЈА – ОД ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРОШЛОСТИ У ЗАЈЕДНИЧКУ БУДУЋНОСТ

Rajiv Bhatia, *India–Africa Relations Changing Horizons*, Routledge, London & New York, 2022, p. 244

Амбасадор Рајив Бхатиа (*Rajiv Bhatia*) магистрирао је политичке науке на Универзитету у Алахабаду. Он је истакнути сарадник на програму страних студија у *Gateway House* (индијски савет за глобалне односе). Члан је Међународног саветодавног савета Конфедерације индијске индустрије (*CII*), Савета за трговинску политику и бројних међународних форума. Током 37 година у индијској дипломатској служби (*IFS*) био је амбасадор у Мјанмару и Мексику и као високи комесар у Кенији, Јужноафричкој Републици и Лесоту. Такође, имао је и задужења у дирекцији за Јужну Азију. Амбасадор Бхатиа важи за ерудиту, он је такође редовни говорник о спољној политици и дипломатији у Индији и иностранству. Био је виши гостујући истраживач у периоду 2011–2013. на Институту за студије Југоисточне Азије (*ISEAS*) у Сингапуру.

Књига Рачива Бхатије која се бави односима Индије и Африке спада у ретку литературу, што сведочи о томе да је ово недовољно проучаван и потцењен аспект индијске спољне политике. Заправо ова књига представља тек треће капитално дело из ове области након радова Ручите Бери (*Ruchita Beri*)¹ из 2009. и Кумара Дубија (*Ajay Kumar Dubey*) и Апарците Бишвас (*Aparajita Biswas*) из 2016. године.²

¹ Beri Ruchita (ed.), *India and Africa: Enhancing Mutual Engagement*, Pentagon press, New Delhi, 2014.

² Ajay Kumar Dubey & Aparajita Biswas (eds), *India and Africa's partnership: A vision for a new future*, Springer, New Delhi, Heidelberg, New York, Dordrecht, London, 2016.

Бхатијино дело представља до сада најкомплетнији рад на ову тему, а разликује се од претходна два и по форми и по садржају. По форми, Бхатијина књига је монографија, док су претходно поменути наслови зборници, па је самим тим атрактивнија и приступачнија читаоцима који лакше могу да прате нит излагања. Док се радови Ручите Бери баве искључиво индијско-афричким односима, Бхатија настоји да ствари стави у шири контекст. Зборник радова Кумара Дубија и Апарците Бишвас представља приказ индо-афричких односа у контексту сарадње Југ-Југ с циљем да преиспита да ли је та сарадња заиста узајамно корисна. Приступ приликом писања ових текстова је економски детерминисан: као главна мерила сарадње су узети показатељи трговине, инвестиција, развојне помоћи.³ Бхатијин рад је политиколошке природе, он надилази сарадњу Југ-Југ и посматра целокупну „(нову) јагму за Африку”.

Ова књига истражује настанак и афирмацију Африке као значајног актера у глобалним токовима и трансформацију односа Индије и Африке; представља дубинско истраживање индијско-афричког партнерства у свим његовим аспектима. Књига описује историјску позадину и заједничку колонијалну прошлост како би контекстуализовала еволуцију индијско-афричког односа у прве две деценије XXI века. Приказана је детаљна анализа међународне јагме за Африку, која укључује глобалне актере као што су ЕУ, САД, Јапан и други, посебно се фокусирајући на растући утицај Кине у региону. Међутим, аутор индијске активности у Африци не посматра као конкуренцију Кини пошто тврди да су стратегије наступа две земље веома различите.

У погледу структуре књига покушава да покрије све релевантне аспекте своје централне теме. Прво поглавље почиње анализом Африке у транзицији крајем XX века, наговештавајући будућа кретања. Ово поглавље нуди кратак информативни приказ свих развојних проблема Африке наводећи веома занимљиве податке о противречностима на континенту. Друго поглавље прати еволуцију односа Индије са Африком кроз XX век. Овај сегмент не нуди пуки таксативни историјски приказ догађаја већ преглед узајамно корисних стари које Индија и Африка међусобно нуде. Поглавље треће ставља Африку у глобални контекст објашњавајући како је низ нација и мултилатералних актера из целог света био ангажован у

³ Ibid.

стварању веза са њом. Аутор посвећује посебну пажњу улози ЕУ као мултилатералног актера.⁴ У ранијим анализама аутора који су се бавили улогом мултилатералних актера, попут Дембисе Мојо (*Dambisa Moyo*)⁵ и Џонатана Гленија (*Jonathan Glennie*),⁶ улога ЕУ је бивала у потпуности занемарена, а пажња посвећена ММФ-у и Светској банци. Такође, Бхатија је први аутор који нуди приказе деловања УАЕ, Индонезије, Републике Кореје и Аустралије у Африци што сведочи о томе да број актера непрестано расте и да Африка постаје све атрактивније тржиште.⁷ Четврто поглавље улази у дубину „афричко-кинеског танга“, популарне теме за оне који се баве проучавањем Африке. За разлику од других аутора, попут Браутигама (*Deborah Brautigam*), Черуа (*Fantu Cheru*) и Обија (*Cyril Obi*), који нуде детаљну периодизацију кинеско-афричких односа, Бхатија је своди на само два периода: од 1949–1999 и такозвану еру самита од 2000. до данас.⁸ Он је сагласан са поменутиим ауторима да су највећа покретачка снага Кине у Африци инвестиције (пре свега у инфраструктуру) и трговина. Затим, Бхатија систематизује све критике на рачун деловања Кине у Африци. За разлику од поменутих аутора који се баве овом темом Бхатија не даје свој суд о деловању Кине у Африци већ констатује да је та одлука на афричким лидерима, на тај начин сугеришући да је „афричка судбина“ њихова властита одговорност, а не туђа брига.⁹ Пето поглавље говори о билатералним односима Индије и афричких земаља од 2000. године до данас нудећи прецизне податке о дипломатским посетама, пројектима, обиму трговинске размене и др. Аутор врши грубу класификацију индијско-афричке сарадње идентификујући три стуба сарадње: политички, економски и сарадњу између обичних људи (*people to people*), управо наглашавајући

⁴ Rajiv Bhatia, *India–Africa Relations Changing Horizons*, Routledge, London & New York 2022, pp. 29–32.

⁵ Dambisa Moyo, *Dead aid: why aid is not working and how there is a better way for Africa*, Penguin Books, London, 2009.

⁶ Glennie Jonathan, *The trouble with aid: Why less could mean more for Africa*, Zed Books, London & New York, 2008.

⁷ Rajiv Bhatia, *India–Africa Relations Changing Horizons*, op. cit., pp. 41–45.

⁸ Deborah Brautigam, *The Dragons Gift: The Real Story of China in Africa*, Palgrave Macmillan, London, 2009; Cheru Fantu & Obi Cyril (eds), *The rise of China and India in Africa: Challenges, opportunities and critical interventions*, Zed Books, London, 2010.

⁹ Rajiv Bhatia, *India–Africa Relations Changing Horizons*, op. cit., p. 66.

да би овај вид сарадње требало додатно развијати. На самом крају поглавља аутор запажа већу проактивност Индије од доласка премијера Нарендре Модија на власт. Поглавље шесто даје дубљи историјски приказ сарадње Индије са целим континентом укључујући и допринос Индије борби за осамостаљење афричких држава. Седмо поглавље говори о сарадњи Индије са афричким регионалним организацијама. Аутор објашњава значај и сложеност тих организација констатујући њихове неуједначене економске резултате и неостварен потенцијал. Као један од најбитнијих циљева Индије у Африци Бхатиа констатује поморску безбедност и економију мора, такозвану „плаву економију”. Аутор констатује врло битну разлику између Кине и Индије по питању поморске безбедности: Кина преузима контролу над лукама, Индија пак улаже у безбедносну сарадњу и склапа билатералне и мултилатералне уговоре у овој области. Осмо поглавље нуди приказ билатералних односа Индије са одабраним афричким земљама. Поменути четири поглавља (V–VIII) представљају засебну микро-целину унутар књиге и детаљно разматрају партнерство Индије и Африке у XXI веку, фокусирајући пажњу на три критична нивоа – континентални, регионални и билатерални. Девето поглавље усмерава пажњу читаоца изван домена владе и бизниса и фокусира се на расветљавање социокултурних веза, пре свега улогу индијске дијаспоре. Поглавље десето приказује процену развоја догађаја до краја 2020-их, укључујући утицај КОВИД-19 пандемије. Последње поглавље састоји се од два поделака: први представља објективно поређење између приступа Кине и Индије Африци, док други нуди скуп промишљених препорука о томе како би се односи Индије и Африке могли ојачати у наредној деценији.

Књига је намењена научницима, али и свима онима који желе да се упознају са принципима деловања индијске спољне политике. Намера аутора је да своју страст према Африци пренесе на следећу генерацију африканиста и све оне који су заинтересовани за Африку садашњости и будућности.

Библиографија

Bhatia, Rajiv, *India–Africa Relations Changing Horizons*, Routledge, London & New York, 2022.

- Brautigam, Deborah, *The Dragons Gift: The Real Story of China in Africa*, Palgrave Macmillan, London, 2009.
- Cheru, Fantu & Obi, Cyril, (eds), *The rise of China and India in Africa: Challenges, opportunities and critical interventions*, Zed Books, London, 2010.
- Glennie, Jonathan, *The trouble with aid: Why less could mean more for Africa*, Zed Books, London & New York, 2008.
- Kumar, Dubey, Ajay & Biswas, Aparajita (eds), *India and Africa's partnership: A vision for a new future*, Springer, New Delhi, Heidelberg, New York, Dordrecht, London, 2016.
- Moyo, Dambisa, *Dead aid: why aid is not working and how there is a better way for Africa*, Penguin Books, London, 2009.
- Ruchita, Beri (ed.), *India and Africa: Enhancing Mutual Engagement*, Pentagon press, New Delhi, 2014.

Данило БАБИЋ